

Namn: Matilda Wewel
E-post: matildawewel@gmail.com
Telefonnummer: 0733530279

Förebyggande medling-lösningen på skjutvapenvåldet

Utmaningarna i Sverige

En av de mest angelägna samhällsfrågorna i Sverige 2021 är hur man ska förebygga skjutvapenvåldet som har genererat många dödsoffer och stora tragedier. Ur BRÅs rapport, *Konstaterade fall av dödligt våld*, (2021 s.15) går det att utläsa att det år 2011 var 17 personer som miste livet på grund av skjutvapenvåld och att år 2020 sköts 48 personer till döds. Majoriteten av offren för dödligt skjutvapenvåld är män. BRÅ fastställer i rapporten *Dödligt våld i den kriminella miljön 2005-2017* att ökningarna av skjutningarna främst är kopplade till den kriminella miljön (2020 s. 7). Jag kommer följaktligen att fokusera på en lösning för att förhindra skjutningar som sker mellan och inom kriminella gäng.

Det krävs drastiska åtgärder för att förhindra att fler liv berövas. Att endast föreslå en lösning till problemet är en utmaning då ett flertal olika insatser är nödvändiga för att förebygga vapenvåldet. Exempelvis krävs en lokalt förankrad och närvarande polis, en trygg skolgång, en meningsfull fritid samt en säker och trevlig miljö i bostadsområden där barn växer upp och vistas. Vidare är det viktigt att ungdomar får en stark anknytning och tilltro till samhället. Det kan uppnås genom att aktivera de sociala banden som sociologen Travis Hirschi har definierat. Banden kallas anknytning, engagemang, involvering och tro på samhället. Kortfattat handlar banden om att knyta an människor till det normativa samhället genom att de involveras i aktiviteter, har kollegor, familj, vänner och hyser tilltro till samhället, både ur ett mikro- meso- och makroperspektiv (Newburn 2017 s. 250-251). Den sociala brottspreventionen är bärande i insatsen mot skjutvapenvåldet och för att lyckas krävs ett gediget arbete från skola, socialtjänst, polis och olika föreningar. Dessvärre kommer resultatet av denna typ av prevention inte visas här och nu då det rör sig om långsiktiga metoder. Det krävs omedelbar förändring för ungdomar i riskzonen kring kriminalitet. I och med min ståndpunkt att något måste ske här och nu, kommer jag inte heller fokusera på vikten av samhällsplanering och hur bostadsområden och torg ska vara uppbyggda för att öka den sociala kontrollen och tilltron till ett närvarande samhälle. Det jag kommer att föreslå som lösning för att stoppa gängvåldet och skjutningarna här och nu är istället en form av reparativ rättvisa med syfte att förebygga och stoppa eskalerande gängvåld genom att förbättra samhällsnärvaron.

Bakgrund

Diamant Salihu (2021) har skrivit en journalistisk redogörelse med titeln *Tills alla dör* och det är en beskrivning av Rinkebykonflikten. Konflikten består av två grupperingar som har hamnat i en våldsspiral och där flera unga män har fallit offer för skjutvåldet. Salihu beskriver hur konflikten grundar sig i svartsjuka kopplad till stöldgods mellan tidigare vänner och hur det mynnar ut i en

första skjutning. Efter den första skjutningen eskalerar våldet, när den mördade unga mannens vänner och släktingar söker hämnd. Konflikten blir en växande våldsspiral.

I boken *Familjen* (2020) har journalisten Johanna Bäckström Lerneby studerat en kriminell grupp/familj på nära håll. Genomgående i boken beskrivs det hur de kriminella saknar en tilltro till det svenska samhället och dess myndigheter, vilket kan kopplas till Travis Hirschis sociala band- teori bland annat. Vidare beskrivs det att istället för att de närstående till familjen eller de kriminella själva hamnar i trångmål, vänder man sig inte till gängse samhällsinstitutioner, utan hellre till, till exempel religiösa ledare som ska agera medlare. Konsekvensen blir parallellsamhällen och rättspluralism i Sverige.

Förebyggande medling

För att få ett avslut på skjutningarna föreslår jag att implementera en variant av den informella medlingen som pågår i parallellsamhällen, in i det officiella samhället. Det ska skapas en modell som fungerar likt en förebyggande avhopparverksamhet och medling där anhöriga och vänner till de gängkriminella är de primära parterna. För att medlingen ska fungera officiellt krävs kvalificerad kompetens av dem som ska bedriva den. Mitt förslag är att polisen ska rekrytera personer med kunskaper inom diplomati, beteendevetenskap, förhandlingsteknik och psykologi för att leda medlingen. Vidare ska den befintliga avhopparverksamheter och religiösa ledare eller andra möjliga förebilder för de primära parterna också kopplas in i verksamheten. Det grundläggande målet är att avbryta den våldsspiral som drar in fler och fler unga personer genom att förhindra rekryteringen till konflikter. Genom att medla mellan personer som inte är huvudpersoner i konflikten men som fortfarande har kopplingar till den, förebyggs konflikten. Personer som redan fått en påföljd kan också bli kallade till denna form av medling för att förhindra att dessa går tillbaka till konflikten. Förhoppningsvis kan samhället bygga upp en relation med involverade personer och skapa ett tryggt forum där utsatta personer som är påväg in i kriminalitet kan få stöd och inspiration till en normativ livsstil.

För att veta vilka som ska kallas in till medling ska socialtjänst och polis göra kartläggningar över personer som anses riskera att rekryteras till våldsspiralen. Det kan exempelvis vara familjemedlemmar och anhöriga som riskerar att känna sig tvungna att hämnas, eller personer som håller på att bli en del i den kriminella verksamheten. Tanken med modellen är att förhindra att fler personer blir indragna i våldsspiralen och en strategi för att skapa en relation mellan unga personer och samhället.

Aggestam & Höglund skriver i sin bok *Om krig och fred* (2012 s. 177) att medling traditionellt har tillämpats mellan stater och inom diplomatin. Efter kalla kriget har det dock blivit vanligare med inomstatliga konflikter. Medling kan vara svårare att tillämpa på den nya typen av krig då aktörerna ofta har oklara strukturer och det finns stora maktskillnader mellan grupperna, vilket även kan bli en försvårande omständighet för att medla mellan de kriminella gängen

(Aggestam & Höglund 2012 s. 177). Annan kritik som kan riktas mot medling mellan kriminella gäng är att samhället legitimerar gängens brottslighet, detta menar Manne Gerell kriminolog vid Malmö universitet (SVT 2018). I den presenterade modellen ligger dock det primära fokuset på personer som inte har ett fullskaligt våldskapital och därmed blir det inte den typen av legitimering av gängkriminella som bland annat Manne Gerell vänder sig emot, utan istället en preventiv åtgärd för att förhindra ökande våld.

Malmö stad har jobbat med projektet "sluta skjut" som går ut på att bland annat prata med gängkriminella och erbjuda de stöd för att hoppa av den kriminella banan. I "sluta skjut" ingår dock även avskräckande metoder. Malmö stad skriver på sin hemsida att aktiviteten hos avhopparverksamheten har ökat efter "sluta skjut" (2020). Det finns alltså relevant statistik som antyder att marknadsföring av avhopparverksamhet skulle kunna generera i att fler söker hjälp. Detta i kombination med beprövad medling som har funnits som hjälpmedel vid konflikter länge skulle kunna ge en kraftfull effekt på unga personer som riskerar att hamna i de våldsspiraler som finns i Sverige idag.

Referenslista:

BRÅ (2020) *Dödligt våld i den kriminella miljön*: [Elektroniskt tillgänglig]:

https://www.bra.se/download/18.7d27ebd916ea64de5304ed97/1614334722173/2020_4_Dodligt_vald_i_den_kriminella_miljon.pdf

BRÅ (2021) *Konstaderade fall av dödligt våld* [Elektroniskt tillgänglig]:

https://www.bra.se/download/18.1f8c9903175f8b2aa707b0a/1617022436822/Sammanfattning_D%C3%B6dligtv%C3%A5ld_2020.pdf

Malmö stad (2020) *Fler avhoppare i Malmö sedan Sluta skjut* [Elektroniskt tillgänglig]:

<https://malmo.se/Aktuellt/Artiklar-Malmo-stad/2020-09-16-Fler-avhoppare-i-Malmo-sedan-Sluta-skjut.html>

SVT (2018) *Polisen om kontroversiell medling: "Blir ett parallellsamhälle"* [Elektroniskt tillgänglig]:

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/polisen-om-kontroversiell-medling-blir-ett-parallellsamhalle>

Aggestam, Karin & Höglund, Kristine (2012) *Om krig och fred* Studentlitteratur

Bäckström Lerneby, Johanna (2020) *Familjen Mondial*

Newburn, Tim (2017) *Chriminology* third edition. Routledge

Salihu, Diamant (2021) *Tills alla dör* Mondial